

یادداشت

با توجه به نقش اساسی **کتابخانه‌های عمومی** در توسعه اجتماعی و فرهنگی، هر کشوری بنا به مقتضیات و ویژگی‌های اجتماعی و ساختاری خود سعی کرده است به نحوی خدمات این نوع کتابخانه‌ها را از نظر کمی و کیفی افزایش دهد. در کشور ما نیز با توجه به رشد سریع جمعیت طی دهه‌های اخیر و شکل‌گیری جمعیت جوانی که اکثریت آنها در مقاطع مختلف دانش‌آموزی و دانشجویی مشغول به تحصیل هستند و یا فارغ‌التحصیل شده‌اند، **افزایش تعداد کتابخانه‌های عمومی** در سطح کشور یک نیاز اساسی و فرآیندی اجتناب‌ناپذیر است. در همین راستا نهادهای مختلف ذیربط سعی کرده‌اند به نحوی در این زمینه فعالیت نمایند. **هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور** به عنوان متولی اصلی چنین امری در این زمینه فعالیت‌های چشمگیری داشته است و سعی کرده است تا از نظر کمی و کیفی به سطح استانداردهای ملی و بین‌المللی و جمعیتی نزدیک شود. از

جمله نهادهای دیگری که طی دو دهه اخیر در این روند گام‌های مثبتی برداشته‌اند می‌توان از **وزارت جهادسازندگی** سابق (وزارت جهاد کشاورزی فعلی) نام برد که با ایجاد **کتابخانه‌های روستایی** سعی کرده است تا به نوعی خدمات کتابخانه‌های عمومی را در سطح روستاهای کشور توسعه دهد. ایجاد **کتابخانه‌های مساجد** را نیز می‌توان در همین راستا مدنظر قرار داد که با شکل دادن مجموعه‌های منابع در حوزه‌های دینی فعالیت‌های خود را شروع نموده و بعدها با توسعه این مجموعه‌ها از نظر موضوعی توانسته‌اند خدمات مشابه کتابخانه‌های عمومی به ویژه در سطح شهرها ارائه نمایند.

یکی دیگر از نهادهای فعال در زمینه ایجاد کتابخانه‌های عمومی طی دو دهه اخیر شهرداری‌های شهرهای بزرگ هستند که با ایجاد **فرهنگسراها** که قلب آن **راکتابخانه** تشکیل می‌دهد تأثیرات مثبت اجتماعی و فرهنگی در بخش‌های

مختلف شهری داشته‌اند. ادامه این روند به ویژه هنگامی ضرورت پیدا می‌کند که جمعیت‌های شهری به شدت افزایش یافته و تراکم بیش از حد فضاهای مسکونی که ناشی از مهاجرت‌های بی‌رویه به شهرهاست باعث شده است تا فضای در دسترس برای خانوارهای متوسط شهری و کسانی که زیر خط فقر زندگی می‌کنند به شدت کاهش یافته و افراد ساکن در این نوع فضاهای متراکم شهری به ویژه نسل جوان آنها نیازمند دسترسی به خدمات کتابخانه‌های عمومی به ویژه فضاهای لازم برای مطالعه و در واقع **قرا‌تخانه‌های عمومی** باشند.

با وجود چنین شرایطی در محیط‌های شهری به ویژه مراکز استانها ایجاد **قرا‌تخانه‌های عمومی** می‌تواند به عنوان اقداماتی مکمل برای ارائه خدمات عمومی در دستور کار نهادهای ذیربط قرار گیرد. در این راستا در سطح کشور اقداماتی صورت گرفته است که بارزترین آنها در **سطح شهر اصفهان** صورت گرفته است. این شهر با پیشینه‌های فرهنگی غنی و کمک‌های بی‌دریغ رجال فرهنگی و سیاسی فعال توانسته است در این زمینه به موفقیت‌های چشمگیری نائل شود. ایجاد بیش از بیست قرا‌تخانه عمومی توسط **سازمان فرهنگی و تفریحی شهرداری اصفهان** از جمله این نوع اقدامات است که عمدتاً در مناطق شهری با درآمدهای متوسط و کم مستقر هستند. این نوع قرا‌تخانه‌ها که با طرحی واحد از نظر معماری شکل گرفته‌اند دارای دو فضای قرا‌تخانه‌ای مجزا برای آقایان و خانم‌ها می‌باشند که در انتهای این سالن‌های ویژه مطالعه فضایی برای نگهداری دو الی سه هزار جلد کتاب در نظر گرفته شده است. این مجموعه کوچک که عمدتاً از منابع مرجع عمومی و کتاب‌های کمک درسی تشکیل شده است به سادگی

می‌تواند نیازهای روزمره و معمولی مراجعان به این نوع قرا‌تخانه‌های عمومی را رفع نماید. مراجعان با دریافت موقت این منابع و استفاده از آنها در سالن‌های مطالعه می‌توانند نیازهای اطلاعاتی خود را رفع نمایند. علاوه بر این مراجعه‌کنندگان می‌توانند کتاب و دیگر منابع متعلق به خود را به این قرا‌تخانه‌ها آورده و از فضاهای قرا‌تخانه‌ای مذکور استفاده نمایند.

نحوه مدیریت این نوع قرا‌تخانه‌ها نیز از روندی ابتکاری برخوردار است. بدین معنا که مدیریت آنها به بخش خصوصی و به صورت پیمانکاری واگذار شده است. بدین معنا که با دو نفر از **کتابداران فارغ‌التحصیل دانشگاهی** قراردادی سالانه منعقد می‌گردد تا این قرا‌تخانه‌های عمومی را اداره نمایند. بدین طریق با ایجاد اشتغال مفید در بخش خصوصی کمک شایانی به مدیریت تخصصی و کیفی این نوع قرا‌تخانه‌ها صورت گرفته است. لازم به ذکر است که این قرا‌تخانه‌ها در فضاهایی مفرح بوجود آمده‌اند که خود باعث می‌شود افراد بیشتری جذب این نوع فضاهای فرهنگی و مطالعاتی شوند. چنین **الگویی** می‌تواند توسط دیگر شهرداری‌ها و با حمایت هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور در سراسر ایران بوجود آید. امید است با همکاری‌های نزدیکتر بین **شهرداری‌ها و هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور** چنین الگو و وحدت رویه‌ای در سراسر کشور شکل گرفته و بتواند نتایج مفید و سودمندی برای جامعه جوان ایران ببار آورد.

دکتر علی مزینانی